

ANM rapporter

17/2013

Samarbetsombudsmannens byrån

verksamhetsberättelse 2012

Samarbetsombudsmannens byrå

26.3.2013

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Samarbetsombudsmannens tillsyn över efterlevnaden av lagarna om samarbete och personalrepresentation

Behörighet och området för tillsyn i korthet

Samarbetsombudsmannen är en förvaltningsmyndighet som bl.a. ger råd och anvisningar om tillämpningen av de lagar som samarbetsombudsmannen utövar tillsyn över. Råden och anvisningarna har karaktären av sakkunnigutlåtanden. Samarbetsombudsmannen fattar inga bindande beslut om tolkning av lagen och bestämmer inga påföljder för lagbrott utan tolkningsfrågorna och tilldelandet av påföljder är domstolarnas uppgift.

Samarbetsombudsmannen kan bl.a. utföra kontroller i företag eller ge företag en uppmaning att rätta till det lagstridiga förfarandet eller i syfte att förhindra att det upprepas. Samarbetsombudsmannen kan begära arbetsrådets utlåtande om huruvida lagen om samarbete inom företag (nedan samarbetslagen) eller lagen om samarbete inom finska företagsgrupper och grupper av gemenskapsföretag ska tillämpas på ett visst företag. Samarbetsombudsmannen har skyldighet att göra en förundersökningsanmälan till polisen om ombudsmannen misstänker sannolikt brott mot samarbetskyldigheten och rätt att bli hörd i samband med polisundersökning, åtalsprövning och domstolsbehandling.

Tillsynen över efterlevnaden av samarbetslagen omfattar cirka 8 000 företag och knappt en miljon löntagare. Europeiska företagsråd finns i cirka 60 företagsgrupper i Finland. I slutet av 2012 uppgick antalet sådana personalfonder som omfattas av samarbetsombudsmannens tillsyn till 55, och dessa hade 116 211 personmedlemmar. För personalfondernas del omfattar tillsynen också den offentliga sektorn.

Personalen vid samarbetsombudsmannens byrå

- samarbetsombudsmannen Helena Lamponen
- jurist Silja Vainio
- jurist Katri Pöllänen fr.o.m. 18.6.2012
- assistent Minja Merk fr.o.m. 11.6.2012
- assistent Helena Peltonen t.o.m. 9.6.2012
- assistent Kirsi Koski, personalfondsärenden t.o.m. 9.6.2012

Allmänt om verksamheten 2012

I samarbetsombudsmannens verksamhet ligger tyngdpunkten på förebyggande rådgivning. I fråga om samarbetslagen låg tyngdpunkten på frågor som rörde förhandlingarna om minskning av arbetskraften. När det gäller personalfondslagen låg tyngdpunkten i ändring av fondernas stadgar så att de överensstämmer med den nya personalfondslagen. I

intervjuerna, föreläsningarna och inledningsanförandena låg huvudvikten på presentation av samarbetsombudsmannens byrå och genomgången av det centrala innehållet i de lagar vars efterlevnad ombudsmannens byrå utövar tillsyn över.

Verksamheten vid byrån var ännu livligare än under den föregående perioden. Under året uppgick antalet kundkontakter till 1 193 och de fördelade sig enligt följande:

1.1.–31.12.2012	st.
Telefonsamtal från kunder	460
e-postmeddelanden	256
Diarieförda samarbetsärenden	73
Diarieförda personalfondsärenden	338
Särskilda åtgärder i anslutning till personalfonder (begäran om handlingar etc.)	14
Intervjuer	16
Utbildningar, inledningsanföranden och föreläsningar	12
Företagsbesök och möten	16
Projekt inom ramen för myndighetssamarbete	8
Alla sammanlagt	1 193

*Telefonsamtal från kunderna och e-postmeddelanden statistikförs bara en gång, trots att vart och ett av dem kan inbegripa flera samtal och meddelanden i de olika skedena av behandlingen av ärendet.

De kunder som kontaktar samarbetsombudsmannens byrå är arbetsgivare, arbetstagare och personalrepresentanter. Av de ärenden som inleddes handlade 38 om misstänkta lagbrott som behandlas i enlighet med förvaltningslagen och är sekretessbelagda. År 2012 gav samarbetsombudsmannen 57 utlåtanden.

Byråns webbsidor uppdaterades och kompletterades. Översättningen av sidorna till engelska inleddes.

Det interna arbetet vid byrån organiserades bättre i och med att dokumenthanteringen för samarbetsärendena utvecklades. En dokumenthanteringsplan för personalfondsärendena blev klar och togs i bruk. Förberedelserna inför konkurrensutsättningen i samband med anskaffning av ett IT-system för personalfondsärenden inleddes år 2012 och slutförs 2013.

Tillsynen över efterlevnaden av samarbetslagstiftningen

Samarbetsombudsmannens byrå kontaktades för rådgivning särskilt i sådana situationer som gällde minskningen av personal. Rådgivning efterfrågades också t.ex. angående företags informationsskyldigheter samt behandlingen av personalplaner och utbildningsmål vid samarbetsförhandlingarna.

När samarbetsombudsmannen får en anmälan om ett misstänkt brott mot en lag som hör till de lagar vars efterlevnad samarbetsombudsmannen utövar tillsyn över är anmälarens identitet och en eventuell tillsynsåtgärd som vidtagits med anledning av anmälan sekretessbelagda uppgifter. Av de ärenden som inleddes under perioden 1.1.–31.12.2012 gällde 38 ärenden misstänkta brott mot samarbetslagstiftningen. Samarbetsombudsmannen

har hörts i en rättegång. Fallet handlade om ett misstänkt brott mot samarbetskyldigheten. Samarbetsombudsmannen begärde förundersökning vid två fall av misstänkt brott mot samarbetskyldigheten.

Utlåtande som samarbetsombudsmannen begärt av arbetsrådet

Lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar tillämpas inte på Besvärsnämnden för olycksfallsärenden, eftersom nämnden varken är statens ämbetsverk eller statens inrättning. Samarbetsombudsmannen begärde arbetsrådets utlåtande över tillämpningen av samarbetslagen, dvs. om samarbetslagen ska tillämpas på den personal som är anställd vid besvärsnämndens kontor. Arbetsrådet gav sitt svar i form av utlåtande (AR 1449-112, givet 28.5.2012, efter omröstning där rösterna föll 4-3). Enligt utlåtandet ska samarbetslagen inte tillämpas på den personal i arbetsavtalsförhållande som arbetar vid besvärsnämndens kontor.

Enligt arbetsrådets åsikt betonas i regeringens proposition [om samarbetslagen] också den faktiska verksamhetens art, inte verksamhetens ekonomiska mål eller sättet att finansiera verksamheten. Begreppet ekonomisk verksamhet förblir oklart i ljuset av lagen och förarbetena till den. Då kravet angående ekonomisk verksamhet uttryckligen nämns i 3 § i samarbetslagen, och detta krav betonas i lagens förarbeten, ska bedrivandet av ekonomisk verksamhet också ges betydelseinnehåll vid bedömningen av samarbetslagens tillämpningsområde. I regeringens proposition med förslag till lag om besvärsnämnden för olycksärenden (RP 218/2010 rd, s. 4) konstateras att besvärsnämnderna är på grund av sin specialisering jämförbara med specialdomstolar. Besvärsnämndens för olycksfall verksamhet kan långt jämföras med en domstols verksamhet. Nämnden fattar beslut som kan verkställas på samma sätt som en lagakraftvunnen dom i tvistemål. När nämnden avgör ärenden som faller inom nämndens behörighet tillämpar nämnden förvaltningsprocesslagen. Nämndens verksamhet är rättskipning. Det är inte fråga om sådan produktion av tjänster som avses i samarbetslagen. Den rättskipning som nämnden utövar kan inte betraktas som sådan ekonomisk verksamhet som avses i samarbetslagen. Med stöd av det som anförts ovan ansåg arbetsrådet att samarbetslagen inte ska tillämpas på den personal i arbetsavtalsförhållande som arbetar vid besvärsnämndens kontor.

Anvisningar om tillämpning av samarbetslagen

En anvisning om samarbetsförfarandet när det gäller lokalisering samt principerna och praxisen för insamling av personuppgifter gavs den 5 januari 2012.

År 2012 utarbetades en anvisning om samordning av iakttagandet av den lagstiftning som samarbetsombudsmannen utövar tillsyn över och värdepappersmarknadslagens insiderbestämmelser. Givandet av anvisningen sköts upp till 2013 eftersom riksdagen godkände totalreformen av värdepappersmarknadslagen i december 2012, och gjorda ändringar har beaktats i anvisningen.

År 2012 gavs dessutom ett utlåtande om tillämpning av samarbetslagen på en verksamhetsledare i arbetsavtalsförhållande vid en stiftelse.

Anvisningarna finns tillgängliga (på finska) på samarbetsombudsmannens webbplats (www.tem.fi/ytasiamies).

Myndighetssamarbete

Samarbetsombudsmannens byrå samarbetar vid behov med andra myndigheter.

Samarbetsfrågorna gavs bättre synlighet på FöretagsFinlands webbplats. Utvecklingen av närings-, trafik- och miljöcentralernas beredskap att ge råd i samarbetsfrågor av allmän natur påbörjades.

Tillsynen över personalfondernas verksamhet

Vid utgången av 2012 fanns sammanlagt 55 personalfonder. Antalet aktiva fonder var 50 och antalet upplösta fonder fem. Sammanlagt 116 211 personmedlemmar omfattades av fonderna. Personalfondsavsättningen för fondernas hela verksamhetsperiod översteg en miljard euro (1 011 miljoner euro), och fondernas medlemsandelkapital uppgick till sammanlagt cirka 450 miljoner euro. År 2012 inrättades två nya fonder och upplöstes fyra fonder.

Enligt den reviderade personalfondslagen, som trädde i kraft vid ingången av 2011, ska fonderna ändra sina stadgar så att de överensstämmer med den nya lagen under en övergångsperiod på tre år (2011–2013), varför tyngdpunkten i personalfondsärendena år 2012 låg på stadgeändringar.

I fråga om personalfondsärenden har samarbetsombudsmannen

- utarbetat anvisningar för fonder
- tillsammans med bokföringsnämnden fortsatt den revidering av anvisningen om personalfondernas bokföring och bokslut som inleddes 2011
- i samarbete med ministeriets informationstjänst utarbetat en plan för arkivering av dokument som gäller personalfonderna
- fortsatt arbetet för utveckling och ändring av adb-systemet för personalfonderna så att det ska uppfylla kraven i den nya personalfondslagen
- förberett inledning av konkurrensutsättningen år 2013 med anledning av anskaffningen av ett IT-system